

It Tontjen om

"It Tontjen om" is een verhaal waarin droom, werkelijkheid, heden en verleden tot één zijnverwerkt.

Aan de wandel

Het is nog vroeg als ik wandel over 't Oost. Alleen Auke zit in 'de Leagenbank'. Op de bootjes in de haven heerst nog rust, schijnbaar slaapt de bemanning nog. 'k Wandel verder over het wandelpad naar de jachthaven waar ik even blijf staan bij een schip wat Hollands welvaart duidelijk ten toon spreid. In gedachten verzonken, over de huidige welvaart en de relatieve armoede van vroeger, loop ik verder. Plotseling worden mijn gedachten onderbroken door een vriendelijke vrouwenstem die "guten morgen" zegt. In mijn beste Duits antwoord ik "auch guten morgen". Terloops kijk ik achterom naar deze vriendelijke vrouw en 'k zie dat ze in haar rechter hand een grote blauwe beautycase draagt. Wat er in zit kan ik uiteraard niet zien, maar te oordelen naar de omvang van de beautycase denk ik dat hij gevuld is met vele zalfjes, kleuren en geuren. Weer voor me kijkend denk ik, Hmm, zo'n koffer met make up had mijn moeder vroeger niet. Nee, zij was al blij met een stuk lekker geurende 'Maya' zeep en een kleine poederdoos met een nog kleiner spiegeltje. Even verder zegt een zware mannenstem "good morning sir". Bij het passeren ruik ik badschuim en een sterk geurende lotion. Zonder te weten tegen wie, zeg 'k 'good morning sir'. En gelijk met dat 'k dat zeg komt mijn vader, met zijn doorgaans minder verzorgt uiterlijk, in beeld. Hij had bij toilet maken doorgaans genoeg aan een teiltje water en een nat doekje om het 'prumkjespie' uit zijn mondhoeken te vegen. Ja inderdaad, een stukje 'Sunliht' zeep was al een luxe voor hem.

Zonder dat ik het zelf echt bewust ben loop ik richting weilanden achter de jachthaven. Daar zie ik paarden, koeien en schapen lopen. Een klein veulen is druk aan het zogen bij moeder. Een schaap roept blatend haar lammeren. En een bijna zwarte koe schrikt op van mijn aanwezigheid. Zij gaat staan en begroet mij door haar staart, met een mooie witte pluim, in de lucht te steken. Maar nee hoor, 'k ruik het al, het is geen groet maar een natuurlijk reactie als een koe gaat staan. Terwijl ik daar op het hek hang en in mezelf zit te praten met de dieren in de wei komt de ochtendzon net boven 'de Oosterdijk' uit. Met deze eerste zonnestralen voel 'k dat de temperatuur ook iets oploopt. Om zweetdruppels te voorkomen op deze vrije ochtend trek 'k mijn zomerjack uit, rol mijn mouwen op en besluit mijn wandeling nog even voort te zetten.

Ik klim over het hek en zet mijn wandeling voort in oostelijke richting, dwars door t' land van de koeien, schapen en paarden. Na ruim honderd meter, bij een kleine molen, blijven mijn voeten bijna als vanzelf staan. Eerst weet 'k niet waarom, maar iets houdt me daar vast. Zwijgend en denkend waarom mijn voeten niet verder willen kijk 'k uit over, het door de wind heen en weer gaande, riet. Plots zie ik tussen het riet de laatste restanten van een kleine waterpoel. En even plotseling besef ik waarom mijn voeten hier stopten. Ja, dit is de 'earste plasse'. Ja, hier was het ijs altijd in één nacht sterk. Hier op deze plek begon menige winterpret. Ja, en hier vingen we in de zomermaanden in het stromende spui de stekelbaarsjes. Jammer, denk ik met enige weemoed, het is allemaal weg. De 'earste plasse' is praktisch dicht gegroeid. Het spui stroomt niet meer en is dicht gegooid met modder en puin. Het enige wat er nog van over is, is een stuk beton waar een uitstekend roestig stuk ijzer de tand destijds duidelijk aangeeft. Ook is oude de schuif en de constructie waarmee de schuif geopend en gesloten kon worden nog zichtbaar. Maar ook hier is rot hout en roestig ijzer de blikvanger.

Een klein windmolentje heeft nu de taak van het afstromen tijdens laag water overgenomen.

Een beetje aangedaan, door dit stukje verloren nostalgie, vervolg 'k mijn weg langs 't Gea'. De gele ratelaar afgewisseld met pinksterbloemen kleuren de velden daar geel en paars. Ook de wilde orchidee, zei het nog niet helemaal in bloei, toont reeds aarzelend haar paars roze kleuren. De geur van de muntplant waait mij vanaf dit kleuren tapijt tegemoet. Deze geur vermengt met de frisse ochtendlucht opsnuivend is, zo bedenk ik, de ware lotion. Hier kan geen enkele parfum, lotion of aftershave tegenop. Daar wandelend, lijkt het me, dat ook de vogels deze mening met me delen. Zij zijn daar tenminste in grote getale aanwezig. De kieviten, grutto's en vele ander vogels zijn druk in de weer met voedsel zoeken. Zij storen zich niet aan mij als eenzame wandelaar. Hoog in de lucht zie 'k nog weer andere vogels en ergens in de verte zingt een leeuwerik het hoogste lied. En als bijna vanzelf neurie 'k het aloude lied.

*Klein vogellijn op groene tak
Zeg , o zeg, ons aardig beest
Wat zingt gij een lustig lied
Wie toch uw meester is geweest
Wij hebben in ons hele boek
Zeg , o zeg, ons aardig beest
Zo 'n vrolijk wijsje niet
Wie toch uw meester is geweest*

Samen op de bank

Nog steeds neuriënd en luisterend naar het gekwetter van de vogels loop ik verder tot ik kom bij een betonnen muur. Inmiddels toch wel een beetje moe van het wandelen ga ik daar zitten op het eenvoudige bankje daar in de luwte van de muur. Om de rust en stilte daar goed in me op te nemen sluit ik mijn ogen. Als 'k zo met mijn ogen dicht daar in de ochtendzon wegdroom krijg ik plotseling visite. Het is 'aalde Harmen Meinus'. Hij gaat, zonder iets te zeggen of te vragen, naast me zitten op de bank en trekt zijn kleine schipperspet iets naar voren om de laagstaande ochtendzon iets af te schermen. Na een poosje zo zwijgend naast me te hebben gezeten begint hij;

“Wat is het hier mooi en rustig hè. Ja zie, vroeger had ik er geen tijd voor om te wandelen. Toen was het werken en ploeteren om aan de kost te komen. Nu ik van ‘Dree’s heb en niet meer hoeft te werken loop ik bijna elke morgen hier heen om te genieten van de rust”. Ja, zo gaat Harmen rustig pratend verder, “dit bankje was eerst van gewoon twee oude paaltjes en een oude balk. Dat heb ik destijds gemaakt omdat het lopen wat moeilijker ging. In één keer heen en terug werd me te veel. Toen kon ik hier eerst even rusten voor ik terug liep naar Hindeloopen”.

Hierna word het weer stil daar op dat bankje. Om deze stilte te doorbreken vraag ik, “wat heeft u vroeger eigenlijk gedaan”. Na nog enige ogenblikken van stilte, mogelijk om na te denken over deze onverwachte vraag van mij, begon Harmen te vertellen;

“Ja zie mijn jongen, ik wil niet klagen maar het waren vroeger barre tijden. Om eten op de plank te krijgen pakten we alles aan. Ik kan je dan ook vertellen dat ik van alles al in mijn leven heb gedaan. Van boerenarbeider, sjouwerman tot vissen”. Ja, zo gaat Harmen na een kleine pauze verder. “Ik heb ook jaren op de loggers gevaren. En dat was, zo kan ik je vertellen, geen gemakkelijk leven. Mooi weer of slecht, het ging van ‘s morgens vroeg tot ‘s avonds laat door. En aan kooi toe kwam je niet eerder dan dat alle haring schoon en

ingezouten was. Maar ik moet eerlijk zijn, zo bijzonder was het ook niet om naar kooi gaan. Met een man of tien, twaalf lag je dan te stinken in een klein vooronder. En als je geluk had kon je een tijdje slapen op iets wat op een slaappleats leek, want de naam bed kon zo'n kooi natuurlijk niet genoemd worden. Maar ook kwam het regelmatig voor, als je bijvoorbeeld een wacht had gehad, dat alle kooien bezet waren en jegenoeen moest nemen met een plaatsje tussen de touwen. Nee een luxe leven was het niet op die loggers”.

Na deze korte beschrijving van het leven op een haring logger uit het begin van de twintigste eeuw leek het dat Harmen uit verteld was. Maar nee hoor, net op het moment dat ik weer iets wilde vragen stak hij weer van wal.

“Ja, ja, je kunt het geloven of niet maar veel van die loggers waren drijvende stukken wrakhout. En als zo'n rotte boot verging streek de reder doorgaans dik verzekeringsgeld op. Wat er met de mannen gebeurde interesseerde die rotlui niet. Die arme sloebers hadden geen keus. Het was vaak varen op zo'n 'varende doodskist' of omkomen van de honger. Maar ik wil nog niet eens klagen, ik en vele andere Hindeloopers, hebben heel veel op één van de betere loggers gevaren. Dat was de 'Balder' uit Vlissingen. Dat was een voor die tijd een moderne logger. Hij was een van ijzer geklonken schip met twee masten wat in 1912 werd gebouwd”, zo besloot Harmen zijn logger verhaal.

Na dit verhaal van die oude visserman wacht ik nog even op een volgend verhaal, maar helaas het blijft stil naast me op de bank. En spijtig genoeg, als ik mijn ogen open doe is 'aalde Harmen' verdwenen. In de hoop dat hij terug komt om nog iets over vroeger te vertellen sluit ik snel weer mijn ogen. Maar nee, mijn verteller Harmen verschijnt niet weer. Hoe het kan ik weet het ook niet, maar even onverwachts als Harmen verdween zit er nu iemand anders naast me. Nu is het Douwe Sofie die naast me heeft plaats genomen. En natuurlijk ook hij doet zijn verhaal.

Hij vraagt me; *“Je weet zeker niet hoe het er hier vroeger uitzag”.* Zonder mijn antwoord af te wachten begint hij; *“nu ik kan je vertellen vroeger was het hier heel anders”.* Daar, en Douwe wijst naar de glooiing aan de voet van de dijk, *“daar stonden vroeger palen om de golfslag van de oude Zuiderzee te breken. Het waren drie rijen De eerste rij was het hoogste, die moesten de eerste klap opvangen. Daarna volgden nog twee rijen iets lagere palen. En tussen deze palenrijen lag puin wat afgedekt was met basaltstenen”.* Maar ja, zo gaat Douwe op monotone toon verder, *“in de oorlog hebben de Hindeloopers vele van deze palen omgezaagd en opgestookt in de kachel. Maar och wat wil je, het was in die jaren, zagen aan de veiligheid of in kou zitten. Verdere keus was er toen niet. Kort na de oorlog heeft men de restanten van die palen er weggehaald en het geheel vervangen door de glooiing. En daar op de geaën lopen nu koeien te weiden, maar dat was toen ook niet zo. In de tijd van de Zuiderzee waren het hoofdzaak zandbanken met hier wat begroeiing. Met vloed liep het grootste gedeelte onder water. Het werd pas helemaal begroeit toen in 1932 de afsluitdijk er kwam. Toen is alles daar begroeit met riet, biez en van alles. Na de oorlog heeft men in het kader van de DUW (dienst uitvoering werken) sloten gegraven en er land van gemaakt”.*

Hoe en wat is me in deze dagdroom niet opgevallen maar plotseling zitten ook Douwe Brouwer en Meindert Boorsma naast ons op de bank. En Douwe zijn hond Sjokkie is een meter of tien van ons op zoek naar een mol. Sjokkie, die doorgaans niet al te hard loopt, graaft als een bezetene en rent van de ene mollenhoop naar de andere. Wie van de drie gasten naast me aan het woord is, is me nu we daar met zijn vieren zitten, niet meer duidelijk. Maar het verhaal gaat nu over de betonmuur waar we met de rug tegenaan zitten.

“Ja”, hoor ik één van de drie vertellen, “deze muur werd in het begin van de eeuw gebouwd. Daarvoor lag het zeewier en andere troep na een storm over de hele dijk verspreid. Na de bouw van de muur lag alles tegen de muur en kon men het sneller opruimen”. Maar ja, hoor ik een ander van de drie vertellen, “dat rottende wier stonk natuurlijk als de pest”. Dus had het hier al gauw de naam van ‘Stoenkherne’”. Na het vertellen over de reden van de naam van dit stukje Hindeloopen, haal ik in mijn dagdroom automatisch, extra diep adem. Ik denk, nee nu stinkt het hier niet meer, nu is de lucht heerlijk fris.

Terwijl ik daar met mijn ogen dicht zo zit te genieten van de heerlijke natuurlijke geuren gaan mijn gedachten weer even naar die Duitse vrouw en die Engels sprekende man met hun kunstmatige kleurtjes en geuren. Ongewild vergelijk ik dan de mensen daar in die jachthaven met hun mooie boten en hun luxe, die met flesjes en tubes vaak proberen iets meer te lijken dan ze zijn met de drie mannen naast me op de bank die echt puur zijn zoals ze door het harde leven zijn gevormd en alleen maar naar hun zelf ruiken. Ook dringt zich de vergelijking op tussen het leven van die mensen en de tijden waarover ‘aalde Harmen vertelde’. Ja, zo bedenk ik, ‘Harmen’ had gelijk er is in één generatie veel veranderd. Of deze veranderingen ten voordele zijn of ten nadele daar kom ik daar op de ‘Stoenkherne’ niet uit.

Nog steeds in mijn droomwereld hoor ik Meindert vragen; “zeg Douwe weet jij waarom het eerste stuk muur rechtop is gemaakt en het stuk onderaan de dijk dikker is en taps toeloopt”? Ja, antwoordt Douwe, dat heb ik nog niet verteld. Maar kort nadat men de muur gemaakt had bezweek het onderste gedeelte door de druk van het water en het wier. Toen heeft men daar een zwaarder en taps toelopend stuk muur gemaakt”.

De Gatsdijk

Na dit wel en wee van de betonmuur schrik ik wakker van twee voorbij springende kleine bruine konijntje Hoe lang ik daar gezeten heb is me niet duidelijk. Ik zou het niet weten. Ik besluit dan ook om maar weer eens verder te gaan. Nog enigszins met mijn gedachten in de jaren van de vertellers op het bankje klim ik over het volgende hek en vervolg mijn weg over de dijk. En ja hoor het duurt niet lang of het volgende ‘Fata Morgana’ kruist mijn pad.

Het is deze keer Bram die daar de stekken voor het vee controleert. Iedere draad wordt door hem aan een nauwkeurige inspectie onderworpen. Er is niets wat aan zijn oog ontgaat. Even verderop is Frederik de distels, die daar weelderig groeien, aan het uittrekken. En ergens in de verte zie ik Hains met de paardewagen, volgeladen met puin, aankomen. Waarschijnlijk moet er iets aan de glooiing gebeuren want als ik het goed heb zit Foppe achterop de wagen. En dat is, zo weet ik, de man van reparatie’s aan de glooiing. Om mijn ‘Fata Morgana’ compleet te maken zie ik helemaal in verte een man in een net pak over de dijk aankomen. Dat kan, zo bedenk ik, niemand anders zijn dan Epema ‘de opzichter’. En tot slot, al was echt, verschijnt ook mijn vader ten tonele. Hij is de koeien aan het ophalen om gemolken te worden.

Op het moment dat ik net een gesprek met mijn vader zal aangaan struikel ik bijna over een schaap wat midden op de kruin van de dijk ligt. Dit brengt mij weer met beide voeten in de wereld van het heden. Ontsnapt uit de jaren vijftig kijk ik daar om me heen. Ik merk dat ik inmiddels gekomen ben bij de plek, waar de sloot en de rietkraag die langs de dijk loopt, onderbroken word. Het water van ‘de putten’, die destijds ten behoeve van de dijk zijn gegraven, klotst hier rechtstreeks tegen de dijk. Terwijl ik daar sta te kijken, naar riethoentjes en de futen, schiet me het verhaal te binnen waarom men deze dijk ‘de Gatsdijk’ noemt.

Het was, zo is me vertelt, in 1825 dat daar de dijk doorbrak. Ik probeer me voor te stellen wat dat betekend moet hebben voor de mensen in het Workumer Nieuwland. In 1825 was er, zo bedenk ik, nog geen goed waarschuwings systeem zodat de mensen zich ergens op konden voorbereiden. Ook vraag ik me daar op dijk af hoe het gegaan zou zijn met wintervoorraden van mens en dier. Nu word er, als er iets gebeurt, al snel een rampenfonds of iets dergelijks in het leven geroepen, maar dat zal toen, zo verwacht ik, niet het geval zijn geweest. En nu pas besef ik dat ik niet weet of er toen ook mensen verdrongen zijn.

Geen antwoord wetend op deze vragen en me voornemend daar eens naar te vragen wend ik mijn hoofd af van het zogenaamde Nieuwland en kijk richting IJsselmeer. Vandaar zie ik Hindeloopen. En waarachtig de bemanningen van de bootjes in de haven zijn eindelijk ontwaakt. Ik zie tenminste verschillend witte zeilen en glanzende scheepsrumpen de haven uitkomen. Of die Duitse vrouw, met die beautycase, en de Engels sprekende man, met zijn sterk geurend lotion, daar ook tussen zit kan ik vandaar natuurlijk niet zien. Maar, wie het ook mogen zijn, deze uitvarende schepen is vandaar een prachtig mooi gezicht. Inmiddels toch wel wat moe in benen besluit ik daar even te gaan zitten en te genieten van de varende bootjes.

Hoe het echter kan, 'k zal het wel nooit weten, maar terwijl 'k daar zit en kijk naar wat er op het IJsselmeer voor de Hindelooper haven vaart worden de zeilen steeds donkerder. Ik wrijf een paar keer in mijn ogen, maar ook dat helpt niet. De zeilen worden donkerbruin en de boten zwart, groen en bruin van kleur. Ja, op het laatst zie ik zelfs Wiebe ergens op voorplecht staan. Ook Jan verschijnt voor mijn geestes oog. Hij staat, ja ik zie het nu duidelijk, bij het roer. En daar, vlak achter de botter van Jan en Wiebe, varen de Brouwers met hun schouw. De boot van Gerke, en die van Wiebe Meinus gaan zo het lijkt om de Horn, De Blommen varen richting Gaast. En daar net boven 'de Horn' zijn de Skeggen al de netten aan het uitzetten. Pieter staat; zo zie ik vanaf de Gatsdijk, aan het roer. Jan en Gauke zijn, zo lijkt het, bezig met de netten. Ja stuk voor stuk, teveel om op te noemen, de hele Hindelooper vissersvloot van weleer zie 'k daar vanaf de Gatsdijk aan mijn geest voorbij gaan.

De twadde plasse

Dan net op het moment dat het lijkt dat nog meer vissers hun netten overboord willen zetten klinkt het van vlak naast me “ ho no, bist wurg”. Verschrikt zie ik op en zie de broers Herman en Henk Ligthart achter me staan. Nee, leugen ik op hun vraag of ik moe zou zijn, “ik zit te genieten van de uitvarende schepen”. Over mijn droombeelden van de vissersschepen vertel ik maar niets want dan zo weet ik uit ervaring kom ik hier voorlopig niet weer weg. Om verdere lastige vragen te voorkomen vraag ik hun wat zij zo vroeg op dag hier doen.

“Ja zie”, zo legt Herman uit, “normaal is dit ons middagloopje. Maar vandaag is Henk bij ons op visite en die moet vanmiddag weer weg. En zonder een wandeling over de dijk is een dagje Hindeloopen voor Henk niet compleet. Dus vandaar dat we nu maar even voor de koffie ons rondje maken”.

Na deze informatie van de gebroeders lopen zij weer door. Ik twijfel nog even wat ik zal gaan doen. Het lijkt me wel wat om even door het riet te gaan en te kijken bij de ‘twaade plasse’ die ik hier vanaf de dijk mooi kan zien. Als de twee broers verdwenen zijn achter ‘t Tontjen’ besluit ik om dit voornemen, ondanks dat ik weet dat het feitelijk niet mag, toch maar uit te voeren. Eerst nog even, als een dief in nacht, om me heen kijkend of er ook iemand in buurt is loop ik snel de dijk af en springover de glooiing. Met nog een tiental flinke stappen ben ik schuil in het lange riet. Daar voel ik me onbespied en zoek voorzichtig mijn wegen loop ik in mijn eigen tempo richting het water. Na enige minuten houdt plotseling het riet op en sta ik op de schelpenbank vlak bij het water. De daar aanwezige diverse watervogels schrikken van mijn plotselinge aanwezigheid. Ook een nog jonge bruinkleurige ree vlucht verschrikt het riet in. Ja, zo denk ik bij mezelf, wat doe ik hier ook. Je verstoort hier alle rust. Maar ondanks mijn schuldgevoel besluit ik, nu het kwaad toch al is geschied, hier even rustig zitten te gaan.

Na enige minuten daar muisstil gezeten te hebben zie ik de eerste eend al weer terug komen. Snel volgen meerdere leden van de eendenfamilie. Als laatste, nadat ook een paar riethoentjes

tussen de eenden zwemmen, komt een moedereend met wel tien jonge eendenkuikens aanzwemmen. Echt goed kan ik ze echter niet tellen want ze blijven op veilige afstand van waar ik zit. Zo kijkend naar deze zwemvogels komen er een paar steldlopende vogels op een steenworp afstand van mij te voorschijn. Ik vraag me af welke vogels dit zijn. Mijn kennis over vogels schiet echter te kort om daar een antwoord op te vinden. Maar het tafereel van deze druk naar voedsel zoekende vogels is er niet minder mooi om. En net als ik erover denk om weer eens op te stappen komt er een fuut, met twee jongen op zijn rug, van een heel onverwachte kant voorbij zwemmen. Als dit moeder-kind tafereel voorbij en op veilige afstand is kruip ik heel voorzichtig, bang om de dieren nogmaals op te schrikken, het riet weer in.

It Tontjen

Eenmaal weer op dijk zet ik mijn wandeling voort richting 't Tontjen'. Terwijl ik zo op dit huisje met zijn plat torentje, wat ooit eens dienst deed als baken voor vissers en andere zeevarende, toeloop hoor ik de verhalen over de oorlog. Ja, zo herinner ik me uit de verhalen van ouderen 't Tontjen' was toen een wachtpost van de Duitse bezetter. Razzia's, arrestatie en veel ander onheil werd vaak, zo ik het begrepen heb, van hieruit georganiseerd. Ook werd er vanuit hier vaak geschoten op de mensen die 's nachts zaten te zagen aan de palen. Maar gelukkig, zo feliciteer ik mezelf, die rottijs heb ik gelukkig niet meegemaakt. Ik kan hier momenteel zorgeloos lopen, niemand die me een strobreed in de weg legt. Nu woont Reid hier met zijn vrouw genietende van de vrede en de rust hier op dit plekje van de aarde. Net als in het bekende spreekwoord 'als je het over duivel hebt trap je hem op staart' komt Reid op dat moment zijn woning uit.

Met zijn onafscheidelijk pijp in zijn mond hoor ik van onder zijn Sinterklaasachtige baard. "Goeie moarn, jo binne ik mar betiid allenich op de kuier". "Ja, ja", zeg ik, "maar als je eens wist wie ik al allemaal ben tegengekomen dan zou je niet zeggen dat ik alleen aan de wandel ben". "Hoezo" vraagt Reid me verbaast aankijkend, "Ik heb alleen maar Henk en Herman gezien en ijj bent lijkt me toch ook alleen". Terwijl ik rustig doorloop antwoord ik hem, "nee Reid dat zie je verkeerd. Ik loop wel alleen maar ben in gezelschap van vele Hindeloopers" Na dit cryptisch antwoord van mij ziet Reid me met vreemde ogen na. Waarschijnlijk denkt hij, 'die is een beetje gek'. Maar wat een ander van me denkt baart mij daar op dat moment weinig zorgen.

Als ik 't Tontjen' een vijftig meter voorbij ben zie ik links 't Soal', de camping en de jachthaven van Workum. Maar als recht gearde Hindelooper ben ik daar snel op uitgekeken en laat Workum ,letterlijk en figuurlijk links liggen. Mijn blik dwaalt, als werd het door een soort magneet getrokken, naar rechts. Hier zie ik 'de putten', lage landen en de rietkragen van wat 'de Tontjeshook' word genoemd. Helemaal in de verte, vlak voor het 'dijkhuisje' aan de 'Oosterdijk' zie ik de broers Ligthart lopen. Als zij door de Oosterdijk aan mijn gezichtsveld worden onttrokken valt mijn oog op een oud vervallen hok tussen het riet niet ver van de plaats waar ik sta. Het word, zo het lijkt, momenteel bewoond door schapen en geiten van Reid. Zo kijkend naar dit idylles aandoend landschap maakt mijn onderbewustzijn weer een sprong naar het verleden. Nu zijn het Sipke en Watse die voor mijn geestesoog daar lopen. Ja, met deze verschijning van de beide broers komen er meer vage herinneringen naar boven. Zij woonden daar in de jaren vijftig in een tot woning omgebouwd kippenhok. Rondom hun woon- en verblijfplaats stonden diverse hokken voor de kippen. Deze beide broers stelden schijnbaar niet al te hoge eisen aan het leven. Stroom,waterleiding en andere gemakken van de naoorlogse tijd was iets wat aan hun daar voorbij ging. Maar aan de andere kant waren zij, zo bedenk ik daar op dijk, hun tijd vooruit. Zij hielden hun kippen niet in grote hokken waar de dieren opeen gepakt zaten. Nee zij hadden grote stukken grond rondom hun hokken gereserveerd als uitloop voor hun dieren. Als was het woord toen nog niet uitgevonden hun kippen waren de echte scharrelkippen. Terwijl ik daar staande sta te dromen loopt de hele kudde geiten blatend richting 't Tontje' waar Reid, met een bak schillen in de hand, de dieren roept. Met mijn gedachten nog steeds bij Sipke en Watse volgen mijn ogen deze geiten. En al was het een sprookje, plotseling zie ik geen geit meer maar zie ik daar in het water niet ver van 't Tonjen' een kleine woonark liggen. Hij ligt tegen de dijk bijna schuil tussen het riet. Gelijk met die waarneming uit mijn onderbewustzijn schiet me te binnen dat dat de woonark van Lutte en Jantsje Griek moet zijn. Ja, ik besef dat dit een beeld is van voor mijn tijd, dit komt voort uit de vele verhalen uit overlevering. Maar toch, ik weet niet hoe het kan, heeft dit beeld van voor mijn tijd iets eigens, iets bekends. Dat zal wel komen, zo denk ik, omdat hun zoon Pieter daar vol weemoed over kon vertellen als hij bij ons was te monsternemen.

De Lieuwe Klaases leane

Nog na filosoferend over het leven van deze vier mensen die zonet mijn weg kruisten zet ik mijn wandeling voort. Zo kom ik bij een kleine smalle dam met een klaphekje er op. Even sta ik in twijfel. Zal ik doorlopen naar de Nieuwlander molen of zal ik het klaphekje doorgaan en via de 'Lieuwe Klaases Leane' naar Hindeloopen gaan. Nu eerlijk gezegd, mijn benen geven, voor ik besloten heb, het antwoord. Zij zeggen me, wij zijn moe, neem maar de kortste weg naar huis. Tegen dit dringend advies van mijn ledematen durf ik niet in te gaan. Ik loop snel het trapje af dat naar het klaphekje onderaan de dijk leidt en zet er flink de pas in richting station. Rechts van me riet water en landerijen die door staatsbosbeheer worden beheert. Hier en daar lopen een aantal koeien, zeer divers van kleur, ras en herkomst, zo constateer ik als ex boer. Ze lopen, zonder zich druk te maken over allochtoon of autochtoon, vreedzaam naast elkaar te grazen. Zij zijn gelukkig niet behept met deze menselijk eigenschap om te oordelen over wie goed is en wie slecht.

Links van me zie ik, de voor mij van ouds bekende, zwartbonte koeien. Zij lopen, in tegenstelling van de landerijen van staatsbosbeheer, in keurig verzorgde weiden. Geen onkruid maar gras van één lengte en één soort. De koeien in deze grazige weiden zijn, zo weet ik, prima productie koeien. Maar toch in vergelijking met het vee aan de andere kant hebben

ze iets onnatuurlijks. Ze zijn hoog en door hun melktypische kenmerken lijken ze mager. Hun natuurlijke wapens, de hoorns, zijn afgezaagd en gereduceerd tot armtierige stompjes. De uiers, oftewel de portemonnee van de boer, zijn onnatuurlijk groot. En vanuit mijn onderbewustzijn dringt zich de vergelijking op met de vaak onnatuurlijke 'plastick fantastick' vrouwenborsten die heden ten dage bijna dagelijks over het t.v. scherm paraderen.

Na deze iets mank gaande vergelijking tussen de dieren en de mensen kom ik bij een boerderij. Hier woonde vroeger de 'familie Kampen'. Nu wonen op deze boerderij, die feitelijk geen boerderij meer is, mensen die luisteren naar de naam Beckers. Links van me meen ik nog even een glimp op te vangen van 'Jetse van der Meulen'. Maar inmiddels gewend aan mijn dagdromen realiseer ik me dat dat niet kan en dat zijn huis en stal al vele jaren een recreatie bestemming heeft. Hier bij deze voormalige agrarische bedrijven kom ik op 't betonpad. Nog nadromende over wie ik vandaag allemaal ben tegen gekomen slenter ik dit betonpad af, langs het station en kom bij de spoorbomen waar de stationsweg de Oosterdijk kruist. Hier aangekomen beginnen de bellen van de overweg te rinkelen en scheurt een groen gekleurde trein van Noordned voorbij. Tien meter verder razen me een aantal auto's voorbij met een snelheid van honderd kilometer per uur. Deze auto's nakijkend roep ik hun na "kan het ietsje minder". Maar dit is natuurlijk tegen dovemans oren gezegd. En terwijl ik hun dit na roep rijdt een volgende auto me bijna van de sokken. Met woorden die niet voor herhaling vatbaar zijn vervolg ik, zo snel mijn uitgeputte benen willen, mijn weg naar huis. In een poging heelhuids thuis te komen klim ik bij het dijkhuisje over het hek en ga via de 'de Oosterdijk' naar Hindeloopen. Bij de haven aangekomen valt het me op dat bijna alle schepen die daar vanmorgen lagen vertrokken zijn. Ook de leugenbank is leeg. Schijnbaar is Auke al om koffie. Bij de reddingsloods aangekomen kan ik, ondanks mijn trek in een kop koffie, het niet nalaten daar nog even boven de dijk te kijken. Net op het moment dat 'k daar een ogenblik sta vertrekt de reddingsboot 'de Knokkels' met topsnelheid richting Gaast. Deze boot nakijkend droom ik daar op dijk bij de reddingsloods die dag voor de laatste maal weg naar de tijden van weleer.

In deze droomtoestand merk ik wel dat er nog iemand achter me is komen staan. Maar wie het is heb ik niet opgemerkt. Ik vraag hem; "De reddingsboot gaat richting Gaast. Er is toch niets met het schip van de Blommen. Want die brachten hun netten, zo heb ik vanmorgen gezien, die kant uit". Na deze vraag van mij blijft het achter mij enige ogenblikken bedenkelijk stil. Dan hoor ik; "Waar heb je het eigenlijk over: de Blommen zijn al vele jaren uitgevist. De reddingsboot rukt uit om een afgedreven surfer bij Makkum te zoeken.

Zonder verder nog iets te zeggen of te kijken wie mij antwoordde loop ik, enigszins rood aanlopend over mijn vreemde vraag, snel naar huis waar de vrouw met smart met de koffie zit te wachten. Als zij vraagt waar ik geweest ben antwoord ik; Dat zal ik je straks allemaal wel vertellen maar vertel mij alstublieft eerst in welk jaar we leven.

Opgelet! Lees het verhaal over het Workumer Nieuwland waar gegevens in staan over de dijk doorbraken welke in "It Tontjen om" genoemd worden.